

Elli Aaltonen, Kelan pääjohtaja,

Zonta International Piiri 20, Porvoo 7.10.2017

Piirikokousesitelmä; Itsenäinen nainen

Hyvät Zonta International Piiri 20 kokoukseen osallistujat, hyvä piirihallitus, puheenjohtaja Tuija Kirveskari-Tähtinen, hyvät naiset.

Bästa Zonta International Distrikt 20-mötesdeltagare, bästa distriktsstyrelse, Governor Tuija Kirveskari-Tähtinen, bästa damer.

Entä Jos? Entä Jos?

Entä jos Sinä, juuri Sinä, joka asut Suomessa, maailman kolmanneksi tasa-arvoisimmassa maassa, olisitkin syntynyt tyttönä Kongossa? Kongosta YK:n tutkijat raportoivat naisten täydellistä väkivaltaa. Raiskattu nainen tapetaan tai hän jää Hiv-tartunnan saaneena huolehtimaan yksin lapsestaan. Ruoan ja veden etsiminen on naisten tehtävä, mutta sekin matka mahdollistaa heihin kohdistuvan väkivallan. Nainen on yhteisönsä ja miesten armoilla. Koska hänellä ei ole rahaa, ei kyytiä, ei yhteyksiä, hän ei voi myöskään paeta.

Ole onnellinen, että asut täällä Suomessa. Mutta entä jos asuisitkin Iranissa, jossa tyttönä et päässyt kouluun ja olisit yksi niistä miljoonista tytöistä, jotka lähtevät kodistaan, koska eivät saa kotona tarpeeksi syödäkseen.

Ole siis tyytyväinen suomalainen nainen, olet saanut kouluttautua niin pitkälle kuin motivaatiota riittää. Suomi oli jo 50 vuotta sitten naisten koulutusaseman ja yhteiskunnallisen aktiivisuuden puolesta huippuasemissa koko maailmassa. Tytöt kävivät jo tuolloin silloista oppikoulua enemmän kuin pojat. Muissa Skandinavian maissa tyttöjen osuus oli alle 50 prosenttia.

Skatta dig lycklig att du bor här, i Finland. För tänk om du bodde i Iran, där du inte hade fått gå i skola då du är flicka och skulle vara en av de miljoner flickor som måste lämna sina hem då de inte får tillräckligt att äta hemma.

Skatta dig alltså lycklig att du är en finländsk kvinna, som fått utbilda dig så långt som motivationen räckt. När det gäller kvinnors utbildning och samhällsaktivitet befann sig Finland redan för 50 år sedan på världstoppen. Redan då var det fler flickor än pojkar som gick i det dåvarande läroverket. På annat håll i Skandinavien var andelen flickor under 50 procent.

Entä jos olisit syntynyt rikkaaseen Saudi-Arabiaan, jossa nainen on elinikäinen huollettava, miespuolisten sukulaisten ja sitten puolisonsa holhouksen alla. Et tarvitse ajokorttia, kun et saa ajaa autoa etkä voi esiintyä julkisesti miesten seurassa.

Somalia, Intia, Pakistan ja Bangladesh, Jemen, entä jos olisit syntynyt näissä maissa? Tilanne naisena olisi todella huono. Entä jos olisit syntynyt Ruandassa? Ruanda synnyttää oletettavasti

huonon mielikuvan. Ruanda on kuitenkin herättänyt huomiota pitämällä hallussaan maailmanennätystä naiskansanedustajien määrässä. Maan parlamentin alahuoneessa naisia on 64 % ja ylähuoneessa 40 %, kun maailman keskiarvo on 21 % ja 18 %.

Tai olisitkin syntynyt Suomeen tai vanhaan Eurooppaan, ei 100 vuotta sitten, vaan 500 vuotta sitten. Aviomies määräsi silloin naisen aseman. Kun mies kuoli, useimmat lesket jäivät taloudelliseen ahdinkoon lastensa kanssa. Sairauden, vanhuuden ja työttömyyden kohdatessa, he olivat todella vaikeassa asemassa. Avioliiton ulkopuoliset raskaudet olivat yleisiä. Entä, jos Sinä olisit ollut se palveluksessa oleva köyhä nainen, joka jäi yksin ja yleiseen häpeään. Vanhat Ludvig XIV ajan dramaattiset elokuvat saattoivat sittenkin antaa vielä liian vahvan kuvan naisesta ja hänen asemastaan perheessä, yhteiskunnassa ja poliittisessa elämässä.

Mutta saatoithan Sinä olla juuri se 1500 -luvun monarkian nainen, joka syntyperänsä vuoksi sai hallitsijan aseman. Elisabeth, Mary Tudor, Mary Stuart. Asema saattoi olla näennäinen, mutta joka tapauksessa harvinainen etuoikeus sattui juuri kohdallesi. Muille naisille lait Euroopassa sanoivat tuolloin suoraan, että naisella ei ole äänioikeutta.

Tämä "Entä jos" ajattelu mahdollistaa meille naisen asemasta, naisen itsenäisyydestä ja tasa-arvosta Suomelle korkeat pisteet arvojohtajuudesta kansanvälisillä foorumeilla. Islanti, Norja ja Suomi ovat maailman kolme tasa-arvoisinta maata. Näissä maissa naiset osallistuvat talouselämään ja politiikkaan tasa-arvoisesti ja naisten asema koulutuksessa ja terveydessä on sukupuolellisesti tasa-arvoinen. Tutkimus vuodelta 2015 antaa Suomesta hivenerän paremman kuvan kuin nyt Suomessa on tilanne politiikan ja talouselämän osalta. Nyt ylin valta politiikassa on Suomessa tiukasti miehillä. Kaikki hallituksen ns. valtaminitterit ovat miehiä. Myös kolmen hallituspuolueen eduskuntaryhmät ovat miesten johdossa. Naisia on kuitenkin edelleen Suomen poliittisessa valtaeliitissä hyvin verrattuna talouselämään. Elinkeinoelämän johdossa naisten osuus on vaivaiset 6 %. "Poliittinen valta Suomessa" –kirjan toimittaja ja tutkija Mari K. Niemi toteaa lohdullisesti kylläkin, että: "Suomalaisessa politiikassa naisten aseman nousua edesauttaa tilanteet, joissa puolueet ovat kriisissä. Naisia tarvitaan rakentamaan uutta alkua ja uudenlaista puolueen imagoa. Ja kriisissä olevia puolueitahan meillä alkaa riittää", hän toteaa.

Hyvät kuulijat, satavuotias Suomi on kulkenut pitkän matkan tuodessaan naisille itsenäisen aseman. Itsenäistyessään Suomi oli köyhä maa, lapsi- ja äitiyskuolleisuus oli suurta ja terveyserot olivat merkittävät. Suomi on tietoisesti panostanut sukupuolten tasa-arvoon, seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja tuonut suomalaisille naisille koulutusta, osaamista, vaurautta ja hyvinvointia. Nyt on meidän suomalaisten vuoro auttaa. Maailmassa on vielä nykyään 220 miljoonaa naista vailla toivomaansa ehkäisyä. Satoja miljoonia naisia ja tyttöjä, joilla ei ole kattavia äitiys- ja terveyspalveluja ja maita, joissa naiset eivät voi osallistua millään muotoa yhteiskuntiansa kehittämiseen.

Kun nainen voi hyvin, lapset ja perhe voi hyvin. Jokainen lisävuosi koulun penkillä lisää kehityksessä naisen palkkaa 10-20 prosenttia. Jokainen seksuaali- ja lisääntymisterveyteen sijoitettu euro tuottaa 120 euron hyödyn maan kansantaloudelle. Tuki naisten ja tyttöjen oikeuksille kaikkialla maailmassa on tärkein investointi maailman kehitykseen. Uhkakuvia on paljon, mutta niiden eteen tulee tehdä kansainvälisissä naisten järjestöissä ja oman maan naisen asemaan satsauksen siivittämänä työtä, viestintää ja hankkeita. Yhdistyneiden kansakuntien tasa-arvojärjestön UN Womenin, sen väestörahasen sekä lastenrahasen työ ja eri maihin kohdistuva

kehitysyhteistyö vaatii lisäresursseja jokaiselta jäsenmaalta. On väärin, mikäli nationalismin nousu eri maissa, vaikeuttaa YK:n toimintaa naisten ja lasten hyväksi.

Suomi on pitänyt siis kaiken kaikkiaan huolta tasa-arvosta suhteellisen hyvin. Kela toteuttaa tasa-arvoa perheissä vuosittain 2 miljardilla eurolla. Vanhempainpäivärahaa saa 160 000 huoltajaa, äitiysavustusta yli 50 000, lapsilisää yli miljoona lasta, lasten hoidon tukea 85 000 perhettä ja elatustukea yli 100 000 lasta. Se, että perhe-etuuksien kokonaismäärä on laskeva, johtuu suoraan siitä, että lapsia syntyy Suomessa vähemmän kuin aiemmin.

I det stora hela har Finland alltså månat om jämställdheten relativt bra. Folkpensionsanstaltens bidrar till jämställdheten inom familjen med 2 miljarder euro per år. Föräldradagpenningar betalas till 160 000 vårdnadshavare, moderskapsunderstöd till drygt 50 000 mammor, barnbidrag till drygt en miljon barn, barnavårdsstöd till 85 000 familjer och underhållsstöd till drygt 100 000 barn. Att den totala volymen av beviljade familjeförmåner minskar beror helt enkelt på att det föds färre barn än tidigare i Finland.

Jatkossa meillä on useita kehittämistarpeita, joita perhe-elämän uudistaminen ja kehittäminen vaatii. Tärkein on perhevapaajärjestelmän kehittäminen. Ansiosidonnaisella vanhempainpäivärahalla korvatus vapaan pidentäminen ensisijaisesti isille suunnattua aikaa lisäämällä sekä perhevapaan joustavuuden lisääminen ottaen huomioon moninaiset perherakenteet ovat uudistuksessa etusijalla. Suomessa naiset pitävät edelleen valtaosan perhevapaista eli 90,5 prosenttia vuonna 2016. Viidennes isistä ei pidä lainkaan perhevapaita. Vanhempainrahasta isien käyttämä osuus on vain 1,7 %. Naisen asema työelämässä on hivenen parantunut, kun työnantaja saa 2 500 euron korvauksen äitiyslomalta jäävästä työntekijästä. Edelleen tulisi kehittää ansiotyössä olevien työntekijöiden tukemista omaistensa auttamisessa kehittämällä tukea, kun työntekijä jää vapaalle omaistensa tarvitseman omaishoidon vuoksi.

Hyvät läsnäolijat, on tutkittu, että köyhyys ja huono-osaisuus periytyy, mutta periytyykö naisen huono yhteiskunnallinen asema? Monessa alussa kuvaamassani maassa, se on lähes sääntö. Mutta valitettavasti Suomessakin voi olla näin. Tyttö, joka on syntynyt perheeseen, jossa molemmilla vanhemmilla on matala koulutustaso, myös tytön, ja sanottakoon kyllä että pojankin, opiskelu loppuu peruskouluun. Toisin sanoen toisen asteen koulutus lukiosta tai ammattioppilaitoksesta jää hankkimatta, korkeakoulututkinnosta puhumattakaan. Suomalaista nuorista aikuisista jopa 15 % ei ole saanut toisen asteen tutkintoa 24 ikävuoteen mennessä. Se on liian iso joukko. Näillä henkilöillä, niin tytöillä kuin pojilla, työttömyys on kaksi kertaa suurempi kuin muilla saman ikäisillä, myös silloin kun taloudellinen kehitys maassamme on parantunut. Myös Suomessa ympäristötekijöillä on liian iso rooli tulevaisuuteen, siis sillä, millaiseen perheeseen, sukuun ja asuinalueeseen lapsi syntyy.

Kaikille ei kuitenkaan näidenkään tekijöiden valossa käy aina huonosti. Lapsella saattaa olla aktiivisuutta, iloisuutta ja realistisuutta keskimääräistä lasta enemmän. Heillä saattaa olla jokin erityinen taito, joka kannattaa heitä. Mutta tärkein tekijä, joka heillä on, on lähipiiriin kuuluva joku, jolta hän saa tukea, huolenpitoa ja välittämistä.

Hyvät kuulijat. Suomalaisen lapsen, tytön ja naisen hyvinvointi liittyy jatkossakin tasa-arvoiseen yhteiskuntakäsitykseen, hyvään sosiaaliturvaan, ilmaiseen koulutukseen, hyvään sosiaali- ja

terveydenhuoltoon. Naisen itsenäisyys ja tasa-arvo perustuu myös siihen, että yhteisö tukee ja näyttää tien ulos syrjäytymisuhasta jo lapsuudessa ja eritoten lapsuudessa. Niin, entä jos? Entä jos pitäisimme kaikki tästä yhdessä huolta?

Bästa åhörare. För att finländska barn, flickor och kvinnor ska må bra behövs en jämställd samhällsyn, kvalitativ social trygghet, gratis utbildning och väl fungerande social- och hälsovård också i fortsättningen. För kvinnors självständighet och för jämställdheten behövs det också en gemenskap som stöder och leder bort från risken att marginaliseras redan i barndomen, ja, uttryckligen i barndomen. Så, tänk om? Tänk om vi alla skulle måna om det här tillsammans?